

Het Groene blad

IVN Veenendaal-Rhenen - Lente 2022

TreeTags

Groenhof in beeld

Turfurije potgrond

Contactpersonen Werkgroepen

Weidevogelbescherming

Roelof de Jong
0317-614941
jon73229@planet.nl

Excursies

Carlo van de Weerd
excursies@ivnveenendaal-rhenen.nl

Natuurpaden

Henk te Paske (waarnemend)
natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl

Scholen Veenendaal

Bert de Ruiter
0318-522617
scholenwg.veenendaal@ivnveenendaal-rhenen.nl

Media

Henk te Paske
media@ivnveenendaal-rhenen.nl

"De Zwammen"

Martijn Stip
0317-619935
zwammen@ivnveenendaal-rhenen.nl

Bomen en Openbaar groen

Carlo van de Weerd
0318-561134
kh.vd.weerd@hccnet.nl

Natuurtuin Diddersgoed

Egon Schweigmann
diddersgoed@ivnveenendaal-rhenen.nl

Vertrouwenspersoon

Gerard Vernooy
vertrouwenspersoon@ivnveenendaal-rhenen.nl

Mediatheek

Suze Hörchner
0318-513613
mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl

Planten

Vacant
(Interesse? Mail voorzitter)

Vogels

Henk van Reuler
henkvanreuler@outlook.com

Scholen Rhenen

Harald Ariesen
0317-616705
haraldariesen@hotmail.com

Redactie Groene Blad

Tijdelijk: Tineke Wouda en Henk te Paske
redactie@ivnveenendaal-rhenen.nl

NatuurWerkt!

Bert Berg
0318-472145 of 06-33106173
bberg@hetnet.nl

PR

Cokkie Gadella
0318-550806
pr@ivnveenendaal-rhenen.nl

Tuin "Groenhof"

Hanneke Baretta-Bakker
groenhoftuin@ivnveenendaal-rhenen.nl

Duurzaamheid en Moestuyn

Dorothy Reijn
d.reijn@xs4all.nl

De Groenhof

In de Groenhof bevinden zich het Natuur- en Milieu Educatief Centrum (NME-centrum) en de Mediatheek.

Adres: Prins Willem-Alexanderpark 317 3905 CK Veenendaal.

T. 0318-589555. B.g.g. Suze Hörchner, T. 0318-513613.

Openingstijden: woensdag 14:00 - 16:00 uur of na afspraak met coördinator Suze Hörchner.

Gesloten tijdens schoolvakanties én in de maanden juli en augustus.

E-mail: mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl, groenhof@ivnveenendaal-rhenen.nl, ghorchner@planet.nl

www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen

Webmaster en Nieuwsbrief

Arie Bons, webmaster@ivnveenendaal-rhenen.nl

Henk te Paske, nieuwsbrief@ivnveenendaal-rhenen.nl

Het Groene blad

IVN Veenendaal - Rhenen - Lente 2022

Beste medeleden,

Voor u ligt het lentenummer. Heel blij dat dit nummer nu verschijnt, want een definitieve oplossing voor de opvolging van Nico Bosman is er nog niet. Als bestuur zijn wij heel verheugd dat Henk te Paske en Tineke Wouda tijdelijk de redactie op zich willen nemen.

Dit betekende voor mij wel, dat ik heel snel dit voorwoord moest schrijven, maar dat doe ik uiteraard met veel plezier.

Het begin van de lente is altijd een mooi seizoen. Alles loopt uit en er ontstaat nieuw leven. Gevoelsmatig heb ik dat ook op dit moment met de IVN. Corona is achter de rug (twee jaar) en ook wij kunnen weer beginnen!

Sowieso zitten we nu in ons nieuwe gebouw. De actieve verhuizers hebben we getrakteerd op een gezellig buffet, uitstekend verzorgd door onze buurman, restaurant Golden House.

We hebben de burgemeester de heer Kats, samen met mevrouw Sebrechts, begin maart mogen ontvangen op de nieuwe locatie. Samen met Bert de Ruiter, Bert Berg en Peter van Krugten hebben wij een mooie overzichtspresentatie gegeven over wat wij allemaal doen als vereniging. Mede gegeven de reactie van de burgemeester op Twitter, was het een zeer geslaagde bijeenkomst.

De Algemene Leden Vergadering van 23 maart jl. hebben wij in het nieuwe gebouw gehouden. Er kwamen meer leden dan aangemeld, hetgeen alleen maar positief is. En het belangrijkste; we konden allemaal zitten in de ruimte die daarvoor bestemd is. Kleiner dan de "oude" Groenhof, maar groot genoeg! Tijdens de vergadering zijn de jubilarissen, met 25 en 40 jaar lidmaatschap, in het zonnetje gezet. Ook hebben wij kunnen genieten van een mooie film over voornamelijk vogels, gemaakt door Peter Beart.

De werkgroep Public Relations is druk bezig om een Open Dag te organiseren voor de buurt op 21 mei. Nadere berichten volgen nog. Leden die een handje willen helpen zijn altijd welkom om zich aan te melden bij Cokkie Gadella.

Hanneke Baretta is blij dat er straks met een groenbedrijf gewerkt wordt aan de verdere inrichting van de tuin. De tuinploeg kan daarna verder gaan met de door hen reeds gestarte werkzaamheden.

Kortom, ook voor ons als vereniging is de lente aangebroken!

Met vriendelijke groet,

Leo Pruis

Inhoud

- 4 Moestuyn
- 5 Slenterpaadjes
- 6 Opentuidag
- 7 TreeTags
- 8 Natuurgadgets
- 9 1999-2022 Groenhof in beeld
- 13 Turfvrije potgrond
- 16 De bunzing
- 18 Sneeuw in april

Colofon

Het Groene Blad, het contactblad voor leden en donateurs van IVN Veenendaal-Rhenen verschijnt viermaal per jaar.

De sluitingsdatum voor het Zomernummer is 12 juni 2022. Informatie uit de werkgroepen verdienen een plek in ons blad.

REDACTIE

Vacant

*redactie@
ivnveenendaal-rhenen.nl*

VOORZITTER

Leo Pruis

*voorzitter@
ivnveenendaal-rhenen.nl*

SECRETARIS

Vacant

*secretariaat@
ivnveenendaal-rhenen.nl*

PENNINGMEESTER

Heiny Achterberg

*penningmeester@
ivnveenendaal-rhenen.nl*

NL95 INGB 0004 7381 18
t.n.v. IVN Veenendaal

Foto's voor- en achterpagina:
Tineke Wouda

Moestuïn

Nieuws van IVN-moestuïn de Duiventoren

Na een relatief warme maar ook lange en natte winter is het werk op de moestuin weer aangevangen. De reeën hebben een groot deel van de winteroogst, zoals boerenkool, opgegeten. Jammer, maar het maakt het beginnen met opruimen ook wel iets makkelijker. Overgebleven stronken gaan op de composthoop en de bedden worden ontdaan van stiekem telkens terugkerend kweekgras. Alle lijnen van paden en bedden worden rechtgetrokken zodat de moestuin er weer overzichtelijk uitziet.

Tijdens NLdoet op 12 maart jl. is er een ploeg van 10 enthousiaste deelnemers, die tientallen kruiwagens met houtsnippers naar de paden kruien en in een dikke laag uitharken. Ook wordt er compost over de bedden verdeeld. Een prachtig gezicht, die (nu nog) lichte houtsnippers met die donkere compost. Er worden tuinbonen geplant en de composthoop wordt omgezet. Deze keer is er een overdonderende hoeveelheid wormen in de composthoop. Zoveel hebben we er hier nog niet eerder gezien. We zien het als teken dat er een groeiende levendigheid is op de moestuin. En dat is tenslotte het eerste doel van de moestuin. Leven brengen in de groene woestijn die het voorheen was.

Als moestuin doen we mee met het project de Wilde Tuin.

De Wilde Tuin is een crowdsourcing project van NRC en Tilburg University, in samenwerking met Dagblad van het Noorden, Leeuwarder Courant en Noordhollands Dagblad. Gedurende vier seizoenen gaan ze samen met ruim 8.000 deelnemers onderzoeken wat er in je tuin gebeurt als je er een vierkante meter van laat verwilderen. Ze vragen de deelnemers om verslag te doen van bevindingen in hun verwilderde stukje tuin en testjes te doen om meer te weten te komen over de bodem in hun tuin en het bodemleven. Het verslag doen gaat via de website Waarneming.nl, de website achter de app Obsidentify. Ook onderzoeken ze het sociale aspect: wat gebeurt er met de deelnemers (verandert hun houding ten opzichte van de natuur?) en krijgen ze reacties van hun burens op hun 'herverwilderde' tuin? Dit doen ze aan de hand van enquêtes. Op de moestuin is naast het insectenhotel een stukje voor de Wilde Tuin afgezet. We zijn benieuwd wat zich daar gaat ontwikkelen.

Wil je meer weten over de moestuin? Neem dan contact op met Dorthy Reijn moestuïn@ivnveenendaal-rhenen.nl

Paardenbloem

foto: Tineke Wouda

**Uw biologische supermarkt
in Veenendaal**

Ook voor uw glutenvrije -
en dieetproducten.

**EkoPlaza,
Pr. Bernhardlaan 1, Tel. 0318-516537**

Leppers Zonwering B.V.
Nieuweweg 85
3905 LH Veenendaal
Telefoon: 0318 51 75 65
Fax: 0318 54 32 60

BTW nr. 8099.91.998.801
ING bank
IBAN: NL30INGB0651914558
K.v.K.: 30058732
E-mail: info@leppers.nl

Slenterpaadjes

Het langverwachte voorjaar is er. Na veel sombere dagen met veel regen en late nachtvorst kun je weer genieten van aangename temperaturen. Terwijl ik dit schrijf, eind maart, ontdekte ik vanmorgen het eerste grote mieren-nest, vol leven. In het zonnetje krioelde een grote kolonie mieren, dit waren de zwarte bosmieren. Sommige soorten zijn vrij agressief. Wanneer het nest wordt verstoord, kruipen duizenden woedende mieren op de verstoorder af. En al zijn ze nog zo groot, de verstoorders leggen het vrijwel altijd af en kiezen het hazenpad. Ze hebben stevige kaken waarmee ze gemeen kunnen bijten en met hun achterlijf kunnen ze mierenzuur afscheiden. In één nest kunnen honderdduizenden mieren huizen, met meerdere koninginnen. Daar kunnen dan weer scheuringen uit ontstaan waardoor er meerdere nesten ontstaan in de buurt. Dit alles tezamen noemt men een kolonie. Er is één vogel die er alles voor over heeft en die ze graag lust: de groene specht. Het nest bestaat uit een verzameling naalden, kleine takjes met nog meer organisch materiaal. Er komt ook hars aan te pas wanneer er veel naaldbomen in de buurt staan. Hars bestaat voornamelijk uit suikers, of ze het ook eten wordt nergens vermeld. Maar het is een goed bouw materiaal omdat het waterafstotend is. De naalden worden aan elkaar geplakt en het is schimmel- en bacteriëndodend. Hun voedsel bestaat uit alles wat ze te pakken kunnen krijgen, als het maar eetbaar is. Met bladluizen hebben ze een samenwerking. Die komen weer voor op de inheemse boomsoorten, berk, eik en ook de grove den. De mieren beschermen de luizen weer tegen de vijand, denk aan de lieveheersbeestjes. Ze eten de uitwerpselen van de luizen, honingdauw ofwel luizenmelk genoemd. Voor de nodige eiwitten gaan de mieren op zoek naar rupsen.

Dotterbloem Aly van Eijk

Alles wordt geel, het gele speenkruid, koolzaad, in de tuin forsythia en de stralende paardenbloem. Het meeste zie je hier de gewone paardenbloem, maar hij is niet zo gewoon als je zou denken, ze kunnen zichzelf klonen en een heel veldje paardenbloemen kan daardoor uit identieke planten bestaan. De gewone paardenbloem werd vroeger veel aan

varkens en paarden gevoerd, vooral als ze jongen hadden. Men dacht dat het witte melksap uit de plant goed zou zijn voor de melkafscheiding. Uit de wortel haalde men vroeger de bitterstoffen; die werden weer gebruikt als middel voor de gal en de lever, om die te verbeteren. Het scheen ook te helpen bij suikerziekte, bloedarmoede, aderverkalking en aambeien. De paardenbloem is erg belangrijk, ook voor de weidevogels. Er komen veel insecten op af, maar zo zoetjesaan verdwijnen de paardenbloemen met het bijbehorende landschap uit ons gezichtsveld. Dit betekent veel minder insecten; dat wordt moeilijk voor de weidevogels, die de insecten hard nodig hebben in de eerste weken om hun kuikens groot te brengen. Er zijn in ons land misschien 250 soorten paardenbloemen. Een groot deel is te wijten aan ander maaibeheer, gif, bemesting. Voor de derde keer wordt De Dag van de Paardenbloem gehouden.

Paardenbloem Aly van Eijk

Langs de slootkanten verschijnen de felgele dotters, de gele lis, de boterbloemen volgen de paardenbloem weer op, zo houd je het lang geel! Lila van de pinksterbloemen met het oranjetipje erop. Dan, als de meidoorn klaar is met hun bloesem, ziet het knalrood van de klaprozen, de papaver. Er zijn verschillende soorten in ons land, de rui-ge-, de bleke-, de grote-, de bastaard-, de oosterse klap-roos en de slaapbol. Uit de laatste wordt opium en maanzaad gewonnen. Het rijpe zaad bevat echter geen morfine, het wordt gebruikt in brood en er wordt olie uitgewonnen, wat gebruikt wordt voor onder andere zeep, zalf en verf. Er zijn zo'n zestig soorten, hun bijnaam is kollen of heksenbloem. De klaproos is giftig, het zaad is tientallen jaren kiemkrachtig en zodra er een aardlaag, waar het ooit terecht kwam, aan het daglicht wordt gebracht, kiemt de eenjarige plant massaal. Een mooi voorbeeld zijn de taluds van de Oostelijke Rondweg in Veenendaal. Vorig jaar zag het helemaal rood van de klaprozen, ieder jaar meer en ook weer op andere plaatsen. Kijk en geniet.

Aly van Eijk.

Opentuintag IVN-moestuïn

Op zondag 5 juni, Eerste Pinksterdag, is moestuin de Duiventoren geopend voor bezoek of rondleiding om kennis te maken met het biologisch telen van groenten en klein fruit en om te genieten van een levendige moes- en bloementuin.

Vereniging Velt (<https://www.velt.nu/ecotuindagen>) is een met IVN vergelijkbare vereniging die zijn oorsprong in België heeft. Velt houdt zich voornamelijk bezig met ecologisch (moes)tuinieren en organiseert al jaren opentuintagen met Pinksteren. En dit jaar doet onze moestuin mee!

We zijn het vierde moestuinseizoen ingegaan en de hele oppervlakte van 1000 m2 is in gebruik genomen. De bedden zijn ingezaaid en beplant met diverse gewassen van aardappelen tot snijbiet en van rucola tot pompoen. De fruitstruiken krijgen wellicht hun eerste vruchten en hopelijk wordt het weer net zo'n fantastisch aardbeienjaar als 2021.

Daarnaast is het bloemengedeelte beplant met soorten die bijen en vlinders aantrekken en heeft het insectenhotel zijn bewoners dus wat te bieden.

Wil je deze mooie plek wel eens van dichtbij bekijken? Je bent welkom op 5 juni tussen 10:00 en 16:00 uur, Oude Veensegrindweg ter hoogte van nummer 13 (Landgoed Remmerstein) aan de overkant.

Er is geen parkeergelegenheid voor auto's, dus kom te voet of op de fiets.

Moestuïn De Duiventoren

Judaspenning

foto: Tineke Wouda

15
ZONNENBERG
MAKELAARDIJ

WELKOM

BIJ ZONNENBERG MAKELAARDIJ, JO(UW) MAKELAAR
IN VEENENDAAL, RHENEN & DE BETUWE!

“ Wees van harte welkom!
Nadig ons uit voor een gratis waardebepaling
en ontvang ons welkomscadeau

Kadebor Veenendaal
Berkswijk 10B, 3904 AS Veenendaal
0338 - 55 55 00

Kadebor Rhemen
Frederik van de Pallisat 12, 3971 ER Rhemen
0373 - 22 60 10

Komkommerkruid

foto: Tineke Wouda

TreeTags tonen belang bomen aan

ZE HANGEN AAN EEN WITTE PAARDENKASTANJE OP EEN PLEINTJE, AAN EEN DIKKE PLATAAN ACHTER EEN KLOOSTER, OF AAN EEN HOGE WATERCIPRES IN EEN PARK: POSTERS DIE VERTELLEN WAT DE BOMEN OPLEVEREN VOOR DE STAD EN HAAR INWONERS.

Bomen zijn van grote waarde voor mensen en de biodiversiteit. Vooral oude(re) bomen met een groot bladoppervlak leveren veel diensten waar mensen profijt van hebben. In het stedelijk gebied leveren bomen meer dan twintig ecosystemediensten. Denk daarbij aan het zuiveren van de lucht, opvangen van regenwater, produceren van hout, bieden van schaduw en het verkoelen van de omgeving. Iedere grote boomkroon is in feite een stukje stedelijk bos.

Het grote publiek beseft niet altijd hoe belangrijk bomen zijn. Om mensen bewust te maken van de meerwaarde van bomen zijn op initiatief van Pius Floris Boomverzorging TreeTags ontwikkeld. Dit zijn duurzaam geproduceerde posters, gemaakt van steenpapier (stone paper), die vertellen wat een boom voor mens en maatschappij doet.

Op 18 juni 2020 is de actie TreeTag gestart, waarbij op één dag op meer dan 150 locaties in Nederland, België, Engeland en Zweden TreeTags zijn opgehangen aan bijzondere bomen. Sinds die kick-off zijn in Nederland inmiddels meer dan 200 bomen voorzien van een TreeTag. Dit varieert van een mooie grote boom in een particuliere voortuin tot een aantal bomen in het Park in Rotterdam. Met de hashtag #TreeTag is een foto van de boom te posten op Instagram, Facebook of Twitter.

Daarnaast zijn de geplaatste TreeTags te vinden op de website www.TreeTags.eu. Door op een locatie op de kaart te klikken is de informatie te zien die op de TreeTag vermeld staat. Tevens is per boom een aantal foto's zichtbaar. De actie moet ertoe leiden dat iedereen belang gaat hechten aan bomen, dat grote bomen behouden blijven en er meer bomen met duurzame groeiplaatsen aangeplant worden.

Met eigen ogen een boom van de website aanschouwen? Zoek de Bruine beuk op, die uittorent boven de Frisia Villa aan de Kerkewijk in het centrum van Veenendaal. Op zoek naar de TreeTag bleek de poster helaas verdwenen! Foto's op de facebookpagina bewijzen dat de Beuk wel degelijk voorzien geweest is van een poster. Een kenmerkende TreeTagboom in onze omgeving mag natuurlijk niet ontbreken: de hoofdvestiging van Pius Floris Boomverzorging bevindt zich namelijk in Veenendaal.

Tree-Tag Frisia Villa

Op de TreeTags staat informatie over de soortnaam van de boom, de hoogte, stamdiameter en bladoppervlak. Dit zijn basisgegevens waarmee module I-Tree-Eco de financiële baten van bomen inzichtelijk maakt. I-Tree berekent onder andere hoeveel zuurstof de boom produceert, hoeveel regenwater hij vasthoudt, de gefilterde fijnstof en andere luchtvervuiling, de opgeslagen CO2 en koolstof, tevens uitgedrukt in autokilometers. De software rekent de waarden om naar harde euro's. Beleidsmakers, planners en boombeheerders doen er hun voordeel mee. Hopelijk!

In het Themanummer 2019 van het Groene Blad, over het onderwerp Bos en Heide, is een artikel geplaatst dat dieper ingaat op de mogelijkheden van I-Tree.

Bewoners kunnen ook zelf hun eigen lievelingsboom voorzien van een TreeTag om de meerwaarde van bomen nog breder te verspreiden! Deze TreeTag is te bestellen via de website van Pius Floris Boomverzorging. Zelf een Engelstalige TreeTag downloaden kan ook.

LIEFDESBRIEVEN AAN BOMEN

Het oorspronkelijk idee van de TreeTag komt uit Australië, waar de stad Melbourne een aantal jaren geleden een project startte om dergelijke posters aan bomen te hangen. Dit leverde veel positieve reacties op, tot liefdesbrieven aan bomen aan toe (de bomen hadden een eigen e-mailadres gekregen). Mensen die een boom eerst een vervelend obstakel vonden dat voor schaduw en vallende blaadjes in de herfst zorgde, zagen nu ineens de waarde van de boom en waren er juist blij mee. Het effect van de posters reikt verder dan de toevallige voorbijganger. Ook online is hiervoor veel aandacht. De afgelopen jaren zijn honderden positieve berichten op social media verschenen over de TreeTags en de waarde van bomen.

Tineke Wouda

Bronnen:

Bomennieuws winter 2021

Tekst: Mark Rotteveel, Ambassadeur Leefbare Stad

Foto's: Pius Floris Boomverzorging

www.piusfloris.nl

www.boomkronen.eu met links naar treetags en i-tree

Facebook: Pius Floris Boomverzorging

Groene Blad 2019 themanummer

(www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen, Archief GB)

Bruine beuk "Frisia Villa" Veenendaal

Hado Groen Techniek
Bos Tuin en Parkmachines
Munnikenweg 155 Veenendaal / Renswoude
www.hadogroentechniek.nl
0318 – 517879 of 511006
Merkdealer van

STIHL	AMBROGIO ROBOT	VIKING
STIGA	HONDA Power Equipment	

Natuurgadgets

Natuurgadgets.nl

natuur - outdoor - ontdekken

Voor jouw nieuwe kijker of scope

Ook voor:

- Verrekijkers
- Zaklampen
- Loepen
- Bushcraft
- Vleermuisdetectors
- Veldgidsen
- Scouting
- Wandelen
- Cadeautjes
- en nog veel meer ...

Bel 026 - 2060099 voor een afspraak in Wolfheze of bestel online

Dealer van o.m. Barr & Stroud, Bresser, Bynolyt, Eschenbach, Kowa, Meopta, National Geographic, Vortex

Met ingang van dit nummer van Het Groene Blad zult u geregeld een advertentie van Natuurgadgets.nl tegenkomen. Wij zijn blij dat de redactie ons de gelegenheid geeft om ons aan u voor te stellen.

In 2014 zijn wij begonnen met Natuurgadgets.nl. In de afgelopen jaren hebben we een breed assortiment opgebouwd met artikelen voor de natuur- en outdoorliefhebber.

Wij hebben het afgelopen jaar flink geïnvesteerd in ons assortiment verrekijkers en spottingscopes en kunnen nu een ruime keus bieden in alle prijsklassen.

Hiernaast kunt u ook bij ons terecht voor een veldgids, telescoop, cadeautjes voor jong en oud, vleermuisdetector, zaklamp of je uitrusting voor basic kamperen en bushcraft. En nog veel meer.

Wij zijn voortdurend op zoek naar leuke en innovatieve natuurgadgets voor kinderen.

Onze ervaring als IVN-Jeugdgid (in Ede) en als leerkracht in het basisonderwijs komen hierbij goed van pas. In de huidige markt moeten wij het hebben van het persoonlijke contact, advies en service. En daar doen we onze stinkende best voor. Als uw aankoop een cadeautje is, pakken wij het gratis in, geheel in eigen stijl.

Wij zijn niet alleen een online winkel. We beschikken over een fijne ontvangstruimte/showroom waar we u graag (op afspraak) ontvangen.

Wij hopen u binnenkort te ontmoeten.

Bea & Henk Veldkamp

natuurgadgets.nl

VIER PAGINA'S GROENHOF IN BEELD

1999-2021

Karel Fabritiusstraat 3 in voormalige kleuterschool
Rustige locatie in groene woonomgeving
Educatieve tuin rondom

2021

Transformatie Haasje Wip tot nieuwe Groenhof
Oppotten planten en struiken

Rond jaarwisseling 2021-2022

IVN Veenendaal-Rhenen verhuist naar PWA-Park 317
Ontmanteling berging en andere buitenelementen

2022

Prachtig, verduurzaamd "gloednieuw" gebouw
Grenzend aan Grift, grote bomen, geluid van Rondweg
Binnenruimtes zijn ingericht, nu de tuin nog
Tuin wordt Heuvelrugvoorbeeldtuin

Activiteiten 2022

ALV

Huldiging jubilarissen 25 en 40 jaar lidmaatschap

Chinees buffet voor verhuizers

Open dag 21 mei 2022 van 10-15 uur

Fotocollage: Tineke Wouda

Bezoek ook de fotogalerie:

www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/fotogalerie

(recent album: ALV en huldiging jubilarissen)

 Maak kennis met IVN
21 mei
Open dag

Turfurije potgrond (1)

Het is weer lente, de tijd van kweken en planten. Op het terras komen weer potten met zomerbloeiers waar we met een beetje geluk tot in het najaar van genieten. Maar waarmee moeten we onze zaaitrays en terraspotten vullen? Met potgrond natuurlijk! Maar welke potgrond is een verantwoorde keuze?

Bij tuincentra, bouw- en supermarkten is het volop verkrijgbaar en vaak ook nog erg goedkoop. Maar wat is potgrond eigenlijk? Waardoor is het zo'n fantastisch spul? Potgrond bestaat voor een groot deel uit turf en is doorgaans aangevuld met (kunst)meststoffen.

Turf houdt water goed vast, een fantastische eigenschap voor potgrond. Je planten krijgen daardoor gelijkmatig vocht aangevoerd en dat zorgt voor een gelijkmatige groei en langdurige bloei. Ook blijft de grond luchtig waardoor de wortels goed kunnen groeien.

Veengebieden

De veenmoerassen waar de turf vandaan komt, worden door de winning echter ernstig aangetast. Deze gebieden zijn van groot belang voor behoud van de biodiversiteit en tegengaan van klimaatverandering. Veengebieden slaan twee keer zoveel koolstof op als alle bossen in de wereld samen. Daarbij is slechts een tiende van het land nodig! Moerasplanten die na afsterven in het water terechtkomen, raken afgesloten van de buitenlucht. Ze verteren maar gedeeltelijk en ook nog heel langzaam. Door vertering geven de plantencellen stoffen af die het water sterk verzuren. Bacteriën die de plantenresten verder kunnen afbreken kunnen daardoor niet groeien.

Laagveen is uit vrij grof materiaal opgebouwd. Het is gevormd op plekken waar grondwater tot aan de oppervlakte doordringt.

Hoogvenen zijn fijner van structuur. Dit veen is gevormd uit de resten van slechts één plantensoort: sphagnum of tewel veenmos. Dit plantje groeit als het ware in kussens. Sphagnum sterft aan de onderkant af en groeit aan de bovenkant door. Veenvorming is een voortdurend proces. De afstervende lagere plantenresten stapelen zich op tot een vele meters dikke veenlaag. Elk jaar komt er een laagje van ongeveer een 1 mm bij.

Omdat veen te zuur is zijn deze gebieden niet geschikt voor landbouw. Veen bleek echter wel een goede brandstof om huizen te verwarmen. Daarom werden de veenlagen afgegraven. Het gedroogde veen heet turf. Na de middeleeuwen begonnen de mensen op steeds grotere schaal veen af te graven. Eeuwenlang werd de turf als brandstof gebruikt. Pas de laatste decennia wordt het ook in potgrond verwerkt.

Waarom turfvrĳe potgrond?

De meeste turf wordt gewonnen in de Baltische staten en in Scandinavië. In Nederland wordt geen turf meer afgegraven. We proberen onze veengebieden juist goed te beschermen. Maar dat de veenmoerassen in andere landen ernstig worden aangetast realiseren veel mensen zich niet.

Bij de afgraving komt erg veel CO₂ vrij. Zodra de turf in contact komt met lucht ontstaat er broeikasgas. Er wordt door de ontginning van veengebieden wereldwĳd meer CO₂ uitgestoten dan al het vliegverkeer samen. Door potgrond met turf aan te schaffen ben je - veelal zonder dat je het je bewust bent - medeverantwoordelijk voor de opwarming van de aarde.

Daarnaast is er sprake van een soort overconsumptie van potgrond. Door zijn luchtigheid is het heel geschikt om in te stekken, zaaïen of opkweken, maar minder om bestaande planten in te zetten. Daarvoor kun je beter (turfvrĳe) biologische tuinaarde gebruiken en vaste planten zet je gewoon in de volle grond.

Verkrijgbaarheid

Het zou mooi zijn als turfvrĳe potgrond wat makkelijker verkrijgbaar zou zijn. Op dit moment is dit nog een zoektocht. Het is in Nederland nog nauwelĳks te koop. In Duitsland is het al wel volop verkrijgbaar. In Engeland komt er vanaf 2024 een verkoopverbod op turfhoudende potgrond. Er zal ook in Nederland zo snel mogelijk bij de overheid op aangedrongen moeten worden op een verkoopverbod aan particulieren van goedkope turfhoudende potgrond. We zijn al een tijdje kritisch op onze fossiele verslaving in de vorm van kolen-, olie- en gasverbruik, in feite is een verbod op verkoop van goedkope potgrond het laaghangende fruit waarmee snel veel klimaatwinst te behalen valt.

Alternatieven voor turf

Door potgrond zonder turf en kunstmest te gebruiken wordt de biodiversiteit niet geschaad. Als alternatief voor turf wordt in deze potgrond vaak kokosvezel gebruikt.

Turfwinning

Steeds vaker zie je dat ook rijstkaf, houtvezels of boomblad gebruikt wordt.

Kokosvezels zijn een restproduct van kokosnoten. De vezels zijn gedroogd en samengeperst tot volumes die 4 tot 5 maal kleiner zijn. Door de kleinere volumes wordt de schadelijk milieu-impact van het vervoer enigszins beperkt.

Planten wortelen beter in kokosvezels dan in potgrond. Ook houden deze vezels langer water vast dan potgrond met turf als basis. Dat vraagt wel aandacht bij het water geven, want voor je het weet staan je planten te verdrinken.

Toch is er inmiddels op een aantal plekken turf-vrije potgrond te koop. Bio-Kultura ontwikkelde een biologische potgrond zonder turf (<https://www.bio-kultura.nl/>). In Rhenen en Ede zijn verkooppunten. Bij Tuincentrum Abbing in Zeist (<https://www.abbing.nl/>) is 100% turf-vrije biologische potgrond te koop. ECOstyle verkoopt het in België (<https://www.ecostyle.be>).

Een goed alternatief voor potgrond is bladcompost. Als je geen zin of ruimte hebt om het zelf te maken, dan kun je bij de Hessenhof in Ede (<https://www.hessenhof.nl/>) terecht. Hun bladaarde bestaat hoofdzakelijk uit beuken- en eikenblad en wordt in de omgeving uit de bossen gehaald. De Hessenhof is SKAL-gecertificeerd, wat genoeg zegt over de kwaliteit van het materiaal.

En wat dacht je ervan om zelf potgrond te maken? De basis van zelfgemaakte potgrond is grond uit de tuin. Wat voor jou de beste mix is, hangt dus af van de grond die je gebruikt: zand of klei. Je wilt uiteindelijk een mengsel dat luchtig blijft en water vasthoudt. De experts van de ecologische vereniging Velt geven dit als standaardrecept:

- 40% tuingrond zorgt voor verankering, plantenvoeding en bodemleven
- 30% kokosvezel of houtschorscompost maakt je mengsel luchtig en houdt water vast
- 20% verteerde compost brengt extra voeding aan en houdt water vast
- 10% grof zand zorgt voor drainage (niet nodig als je tuingrond al veel zand bevat)
- Op zandgrond kun je eventueel nog 3% bentoniet (kleimineraal) toevoegen

Het moet voldoende voedingsstoffen bevatten, maar vooral ook niet te veel. Kokosvezel en bladcompost zijn minder rijk aan voedingsstoffen dan GFT-compost. Wormcompost uit een wormenbak is uitstekend geschikt om als compost toe te voegen. Je kunt verder experimenteren met andere ingrediënten. Denk bijvoorbeeld aan koffieprut, bokashi, houtas of lavameel (bevat veel mineralen en houdt vocht goed vast). Het is belangrijk dat je de ingrediënten heel goed mengt. Het is net als met verf: hoe langer je het mixt, hoe beter. Tip: gebruik een cementmixer in je boormachine! De alternatieven voor de reguliere potgrond zijn een beetje wennen, maar uiteindelijk willen we toch allemaal het beste voor een duurzame aarde.

Bronnen:

<https://www.velt.nu/>

<https://plantleven.nl/>

<https://www.geologievannederland.nl/>

<https://www.bnnvara.nl/vroegevogels>

<https://www.zaailingen.com/over-potgrond-en-duurzame-alternatieven/>

In het volgende blad het tweede deel van dit artikel: biologische potgrond en het gebruik van kunstmest.

Dorthy Reijn
Henk te Paske

Moeraswespenorchis

Handvol potgrond

Kwinteloijen: uitzicht op Geologisch Monument en trap van 169 treden (circa 50 m hoogteverschil)

foto: Tineke Wouda

Schotse Hooglanders

foto: Tineke Wouda

Activiteiten

Afdelingsactiviteiten in onze omgeving kunt u vinden op:

IVN Veenendaal-Rhenen

<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/activiteiten>

IVN Ede

<https://www.ivn.nl/afdeling/ivn-edel/activiteitenprogramma>

IVN Zuidwest Veluwezoom

<https://www.ivn.nl/afdeling/zuidwest-veluwezoom/activiteiten>

KNNV Wageningen en omstreken

<https://wageningen.knnv.nl/activiteiten>

**HUIBERS
ELECTRA B.V.**
Sinds 1948

Elektrotechniek & Elektrovakzaam

Laan der techniek 3   Veenendaal
www.huiberselectra.nl   Tel.: 0318 – 513245

installatiebedrijf
Bouman

- Waarborg installateur voor gas- en watertechnische installaties
- Dakbedekkingen
- Aanleg, onderhoud cv-installaties en gastoestellen
- Rioleringen
- Lood- en zinkwerken
- Installeren van sanitair
- Ventilatie & aircosystemen

Postbus 307, 3900 AH Veenendaal
Bezoekadres: Generatorstraat 9, 3903 LH Veenendaal
Telefoon (0318) 51 00 01, Fax (0318) 54 38 57

info@boumaninstallatie.nl
www.boumaninstallatie.nl

Lid van
UNETO-VNI

De bunzing

De bunzing, oftewel de *Mustela putorius*, behoort tot de marterachtigen, zoals de wezel, hermelijn, boom- en steenmarter. Hij heeft een kastanjekleurige vacht, alleen de snuit, wangen en oorranden zijn geelwit. Opvallend is het onderhaar of ondervacht, dat is veel lichter, wat gelig, waardoor het misschien net lijkt of hij kaal wordt. De bunzing is ongeveer 40 - 45 cm lang met een staart van zo'n 15 cm. Het mannetje (ram) is over het algemeen wat groter en zwaarder dan het vrouwtje (moer).

Prenten

Op de prenten van de bunzing zijn vier tenen te zien, zoals bij alle marterachtigen, maar vaak is aan de binnenkant naast de zoolbal de vage afdruk van de vijfde teen te onderscheiden. Het onderscheid tussen de soorten is lastig, de grootte geeft wel wat houvast maar toch. De bunzingprent is meestal korter dan 4 cm, die van de boom- en steenmarter 4 cm of iets langer. De lengte van de prent van de voorvoet is op een beetje harde grond 3 - 3,5 cm, de breedte 2,4 - 4 cm al naar gelang de tenen gespreid zijn.

Op zachte grond en in de sneeuw, als de dieren dan vooral voor een groot deel van de voetzool lopen, kan de prent zo'n 4 - 4,5 cm lang zijn. Omdat de haargroei tussen de zookussens kort is, zullen de afdrukken van deze kussens en klauwen meestal wel duidelijk zichtbaar zijn.

Uitwerpselen

Al een paar weken had ik bij onze houtmijt de prenten van een marterachtig wezen gezien. Ik herkende die omdat er al tijden een steenmarter op ons erf rondspookte, maar die verbleef op de zolder van onze loods. Dus wat dan? Opvallend was verder dat naast de houtmijt sterrenschot lag. Dat zou natuurlijk ook van een buizerd geweest kunnen zijn, maar er was meer wat op een marterachtige wees, namelijk de uitwerpselen. Op een onopvallende plek tussen de houtmijt en een sloot lag een afgrijselijk stinkende latrine, en dat wees op een bunzing. De uitwerpselen lijken op die van de steenmarter, worstvormig, gedraaid en met een punt. Alleen die van de bunzing zijn iets groter, 6 - 8 cm lang en ca. 9 mm dik. Het leek erop dat een bunzing onder onze houtmijt zijn hol had.

Leefgebied

Je kunt de bunzing eigenlijk overal in de vrije natuur tegenkomen, dus ook in ons gebied, maar zijn voorkeur gaat naar kleinschalig landschap uit, zoals het coulisselandschap in de Achterhoek. Dat de bunzing de houtmijt op ons erf als woon- en verblijfplaats had uitgekozen was wel te verklaren. Rustig, veel bescherming in de houtwallen, tussen bomen en struiken. Voedsel in overvloed, mollen, muizen, ratten, konijnen en vogels in alle soorten en maten. Bovendien twee sloten en een grote poel vol met kikkers en padden, dus ja meer dan voldoende eten onder handbereik. Oh, én boerderijen met kippen op loopafstand.

Vijanden

De natuur heeft dan wel geen mening over ons, wij wel degelijk over de natuur. Zoals over de bunzing of de "ulk" zoals onze noabers hem noemen. Zij waren deze rover liever kwijt dan rijk, maar ja, de bunzing staat op de rode lijst. Naast de mens zijn eigenlijk alleen de vos en het verkeer reële bedreigingen. Gelukkig handhaaft de bunzing zich betrekkelijk goed. Exacte cijfers zijn niet bekend, maar op waarneming.nl is te zien dat er de laatste jaren een lichte groei zou zijn.

Bronnen:

Elseviers Diersporengids

'Wild Zien' van A. Langenbach en J.R.J. Planta

Hans Balder

Uit: Zuidwester (IVN Zuidwest Veluwezoom)

beleef de natuur!
IVN Natuuronderwijs en Natuurbeleving
IVN - Natuuronderwijs en Natuurbeleving

Maak kennis met IVN

21 mei

Open dag

10.00-15.00 uur in

De Groenhof

PWA-park 317

IVN Natuureducatie

Met veel leuke activiteiten

Ook voor kinderen

Geen grap * Sneeuw op 1 april!

Lavendel

foto: Tineke Wouda

Tulpen

foto: Tineke Wouda

Pimpelmees

foto: Tineke Wouda

Sierappel

foto: Tineke Wouda

Driekleurig viooltje

foto: Tineke Wouda

Klimop

foto: Tineke Wouda

Klutenpaar met jongen

foto: Tineke Wouda

WWW.RIENVANBARNEVELD.NL 0318 - 556463

DAILYWORKWEAR.NL

- ✓ BEDRIJFSKLEDING
- ✓ SPORTKLEDING
- ✓ PROMOTIEKLEDING
- ✓ WERKSCHOENEN

Wageningselaan 46 | VEENENDAAL

Lid worden van IVN

U kunt het werk van de IVN-afdeling Veenendaal-Rhenen steunen door IVN-lid te worden. Leden zijn van harte welkom bij onze activiteiten.

Als lid ontvangt u, naast ons Groene Blad dat 4 keer per jaar verschijnt, ook het kwartaalblad "Mens en Natuur" van de landelijke IVN-vereniging.

Aanmelding:

<https://www.ivn.nl/word-lid>

Opzegging en/of verhuizing: z.s.m. opgeven via:

ledenadministratie@ivnveenendaal-rhenen.nl

Bijdrage Groene Blad

Hebt u iets moois of unieks beleefd in de natuur, vertel dat door een stukje te schrijven voor het Groene Blad. Iedere bijdrage is welkom. Deel deze ervaring met de lezers van dit blad. Net zoals die prachtige foto die u hebt gemaakt. Laat iedereen meegenieten van al het mooie van de natuur. Hebt u weet van activiteiten die voor de lezers van het Groene Blad interessant of zinvol zijn, maak het (liefst ruim van tevoren) kenbaar bij de redactie.

Redacteur Groene Blad

vacant

Belangstellenden die willen meehelpen met het maken van het Groene Blad en die het redacteurschap eventueel op zich willen nemen, zijn van harte welkom!

ARCHIEF GROENE BLAD

Vorige nummers van het Groene Blad kunt u vinden op:

<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/archief-van-het-groene-blad>

Warm Welkom

IVN Veenendaal-Rhenen heet de volgende nieuwe leden van harte welkom.

Valerie Clist

Karlijn Sterkenburg

Gerard Vernooij

Arie van Driel

Familie de Nooijer

ELST

VEENENDAAL

RHENEN

VEENENDAAL

ELST

Voor
vakkundig
Advies en
Reparaties !!

INDIEN ONBESTELBAAR: CAMPHUYSENSTRAAT 5, 3906 WV VEENENDAAL

 Beleef de natuur

